

2026. GADA AUGUSTS

INFORMATĪVS IZDEVUMS LAUKSAIMNIEKIEM

ZIŅU LAPA

Foto: A. Conka (VAAB)

ŠAJĀ LAPĀ:

- ✓ Balti un viegli kviešu graudi. Vai vārpu fuzarioze?
- ✓ Bakteriālās iedegas statistika uz 20. augustu
- ✓ Bioloģiskajā lauksaimniecībā – bioloģiski audzētu sēklu
- ✓ Sertificēta sēkla ir drošs pamats kvalitatīvai ražai
- ✓ Izmaiņas AAL reģistrā
- ✓ Japānas vabole – mazs kaitēklis ar lielu izplatīšanās potenciālu
- ✓ EPPO ziņojums

Balti un viegli kviešu graudi. Vai vārpu fuzarioze?

Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) vērš lauksaimnieku uzmanību – ja novāktajā kviešu ražā konstatēti **balti, sarāvušies, viegli un viegli saspiežami graudi**, viena no iespējamām slimībām ir **vārpu fuzarioze (*Fusarium spp.*)**.

Kas ir vārpu fuzarioze?

Vārpu fuzarioze ir sēņu izraisīta graudaugu slimība. Tās attīstību īpaši veicina silti un mitri laikapstākļi kviešu ziedēšanas laikā. Slimības ierosinātāji var saglabāties augu atliekās un labvēlīgos apstākļos inficēt nākamās sezonas sējumus.

Fuzariozes bojāti graudi var būt:

- bālgani, gaiši pelēcīgi vai krēmīgi;
- sarāvušies un nepilnīgi attīstīti;
- ievērojami vieglāki par veselīgiem graudiem;
- mīksti un viegli saspiežami;
- atsevišķos gadījumos ar sārtu vai rozīgu apsūbējumu.

Foto: Vārpu fuzarioze (VAAD)

Tomēr pēc graudu ārējā izskata vien fuzariozi droši noteikt nevar. Līdzīgas pazīmes var izraisīt arī citi graudu attīstību ietekmējoši faktori.

Kāpēc fuzariozei jāpievērš uzmanība?

Fuzarioze var ne tikai pasliktināt graudu kvalitāti un sēklas dīgtspēju. Atsevišķas *Fusarium* sugas var veidot **mikotoksīnus**, tostarp deoksinivalenolu (DON).

Svarīgi! *Fusarium* konstatēšana pati par sevi vēl nenožīmē, ka graudos ir paaugstināts mikotoksīnu daudzums. Savukārt mikotoksīnu klātbūtni un koncentrāciju iespējams noteikt tikai ar atbilstošām laboratoriskām analīzēm.

Ko darīt, ja ražā konstatēti aizdomīgi graudi?

- Novērtējiet graudu partiju. Pievērsiet uzmanību tam, vai balti, sarāvušies un viegli graudi sastopami atsevišķi vai veido ievērojamu daļu no ražas.
- Ja ir aizdomas par slimību, veiciet laboratorisku pārbaudi. Tas ir īpaši svarīgi, ja graudus paredzēts izmantot sēklai.
- Izvērtējiet mikotoksīnu analīžu nepieciešamību. Ja ražu paredzēts izmantot pārtikai vai lopbarībai, aizdomu gadījumā nepieciešams izvērtēt arī mikotoksīnu, īpaši DON, noteikšanu.
- Aizdomīgo partiju uzglabājiet atsevišķi. Līdz situācijas noskaidrošanai nepieļaujiet tās sajaukšanu ar citām graudu partijām.
- Nekavējieties ar graudu žāvēšanu un nodrošiniet atbilstošu uzglabāšanu. Tas neiznīcinās jau izveidojušos mikotoksīnus, taču palīdzēs nepieļaut turpmāku graudu kvalitātes pasliktināšanos.

Kā mazināt fuzariozes risku nākamajās sezonās?

Fuzariozes ierobežošanā visefektīvākā ir vairāku profilaktisko pasākumu kombinācija:

- **ievērojiet augu maiņu** un pēc iespējas izvairieties no kviešu audzēšanas atkārtoti vienā laukā, īpaši pēc kukurūzas vai citiem graudaugiem;
- **apsaimniekojiet augu atliekas**, jo *Fusarium* var saglabāties inficētajos salmos un rugājos;
- **sējai izmantojiet kvalitatīvu un pārbaudītu sēklu** – fuzariozes bojātu ražu nevajadzētu izmantot sējai bez tās kvalitātes izvērtēšanas;
- **izvēlieties mazāk ieņēmīgas šķirnes**, jo kviešu šķirņu uzņēmība pret vārpu fuzariozi atšķiras;
- **neveidojiet pārmērīgi sabiezinātus un veldrētus sējumus** un nodrošiniet sabalansētu mēslojumu;
- **īpaši sekojiet laikapstākļiem kviešu ziedēšanas laikā** – silts un ilgstoši mitrs laiks būtiski palielina inficēšanās risku;
- ja nepieciešams, **savlaicīgi lietojiet vārpu fuzariozes ierobežošanai piemērotu un Latvijā reģistrētu fungicīdu**, ievērojot tā marķējumā noteiktos lietošanas nosacījumus un apstrādes laiku;
- **ražu novāciet savlaicīgi un nodrošiniet atbilstošu graudu žāvēšanu un uzglabāšanu.**

Foto: Vārpu fuzariozes skarti graudi (VAAD)

Jāņem vērā, ka sēklas kodināšana vien neatrisina vārpu fuzariozes problēmu. Tā var palīdzēt ierobežot ar sēklu pārnēsātu infekciju un dīgstu slimības, savukārt vārpu inficēšanās riska mazināšanai būtiska ir augu maiņa, augu atlieku apsaimniekošana, šķirnes izvēle un savlaicīga sējuma aizsardzība ziedēšanas periodā.

Balts un viegls grauds vēl nenozīmē, ka tā noteikti ir fuzarioze, taču tā ir pazīme, kuru nevajadzētu ignorēt. Ja rodas aizdomas, drošākais veids, kā noskaidrot cēloni un pieņemt lēmumu par turpmāko ražas izmantošanu, ir laboratoriska pārbaude.

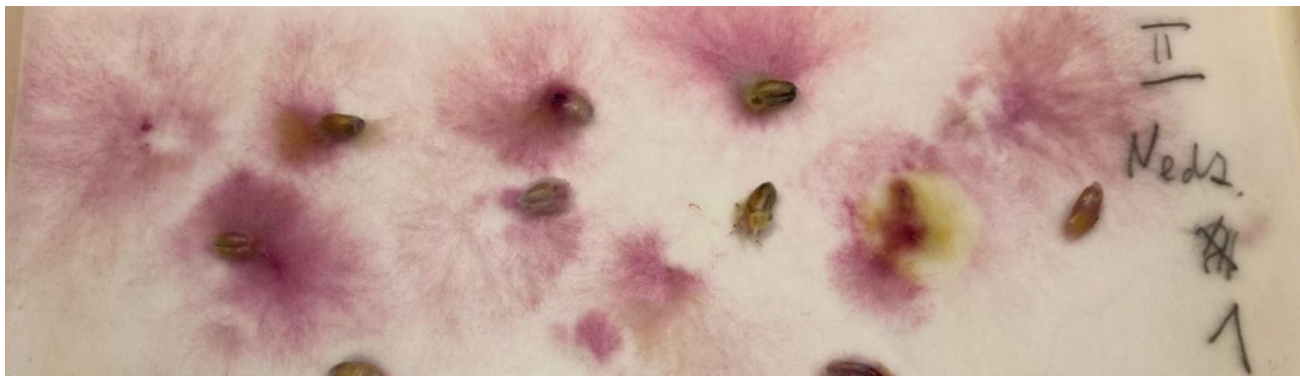

Foto: Vārpu fuzariozes infekcijas noteikšana laboratorijā (VAAD)

Bakteriālās iedegas statistika uz 20. augustu

Uz 2026. gada 20. augustu VAAD veicis ap 1210 pārbaudes augu karantīnas organisma – bakteriālās iedegas *Erwinia amylovora* – saimniekaugu augšanas, audzēšanas un tirdzniecības vietās visā Latvijas teritorijā.

No kopējā pārbaudžu skaita 274 pārbaudes veiktas piemājas dārzos, 184 pārbaudes parkos un apstādījumos, 474 pārbaudes veiktas iepriekšējo gadu perēkļos un to buferzonās (buferzonas rādiuss – 3 km), 78 pārbaudes stādaudzētavās un to apkārtnē.

Augsta iedzīvotāju aktivitāte – 22 pārbaudes veiktas pēc personu ziņojumiem par novērotām iespējamām pazīmēm uz ieņēmīgo sugu augiem.

Pārbaudžu laikā noņemti 318 paraugi, no kuriem trijos paraugos identificēta bakteriālā iedega. Paraugi tiek ņemti gan ar slimības vizuālām pazīmēm, gan latentās formas noteikšanai, piemēram, stādu audzēšanas vietās.

Foto: Bakteriālās iedegas pazīmes uz augļukoka (VAAD)

Foto: Bakteriālās iedegas pazīmes uz ābeles zara (D. ūdre)

Šī gada pirmais pozitīvais gadījums konstatēts simptomātiskai bumbierei piemājas dārzā Ādažu novada Carnikavā, blakus pagājušajā gadā atklātajam perēklim. Pa vienam pozitīvam paraugam noņemti ābeļu-bumbieru komercdārzos Jelgavas novadā, kuri jau vairākus gadus ir perēkļa statusā.

Tā kā iestājoties vēsākam laikam baktērijas aktivitāte samazinās, bakteriālās iedegas pārbaudžu sezona tuvojas noslēgumam, līdz ar to tiek apgrūtināts izolēšanas un identificēšanas process. Var prognozēt, ka pārbaudes līdz augusta beigām vēl turpināsies.

Uz 2026. gada veģetācijas sezonas sākumu Latvijā bija noteikti 37 bakteriālās iedegas perēkļi, t.i. vietas, kur slimība bija konstatēta kādā no iepriekšējiem diviem gadiem. Katra perēkļa 3 km buferzonā arī tiek veiktas plānotās pārbaudes.

Perēkļi atrodas šādās administratīvajās teritorijās: Kuldīgas novada Snēpeles pagastā, Ventspils novada Vārves pagastā, Tukuma novada Pūres pagastā, Ķekavas novada Baldonē, Rīgā, Ādažu novada Carnikavas pagastā, Cēsīs, Jelgavā, Jelgavas novada Zaļenieku, Elejas, Sesavas, Svētes un Platones pagastos, Dobeles novada Tērvetes pagastā, Bauskas novada Viesturu pagastā, Augšdaugavas novada Demenes pagastā. Buferzonu kartes ir ievietotas tīmekļvietnē un tās var apskatīt [šeit](#).

Bakteriālās iedegas saimniekaugi ir augļu koki un dekoratīvie krūmi – ābeles, bumbieres, krūmcidonijas, korintes, klintenes, vilkābeles, pīlādži u.c.

Foto: VAAD

VAAD inspektori, veicot apsekojumus, slimības vizuālo pazīmju gadījumā ņem paraugus, kurus nogādā testēšanai Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā.

Iedzīvotāji ir aicināti sadarboties ar VAAD, atļaujot veikt pārbaudes savā īpašumā, un arī ziņojot tuvākajā VAAD reģionālajā nodaļā par vizuālām pazīmēm uz saimniekaugiem. Īpašnieki, kuri izpilda noteiktos fitosanitāros pasākumus, var pieteikties uz valsts piešķirtu kompensāciju par iznīcinātajiem saimniekaugiem.

Bioloģiskajā lauksaimniecībā – bioloģiski audzētu sēklu

Bioloģiskajā lauksaimniecībā pamatā izmantojama bioloģiski audzēta sēkla un pavairošanas materiāls, tāpēc aicinām bioloģiskos lauksaimniekus sēju plānot laikus un vispirms iepazīties ar Latvijā pieejamo bioloģiskās izcelsmes sēklu, sēklas kartupeļu un cita pavairošanas materiāla piedāvājumu. Informācija par piedāvājumu pieejama Bioloģiskās lauksaimniecības sēklu un veģetatīvās pavairošanas materiāla datubāzē.

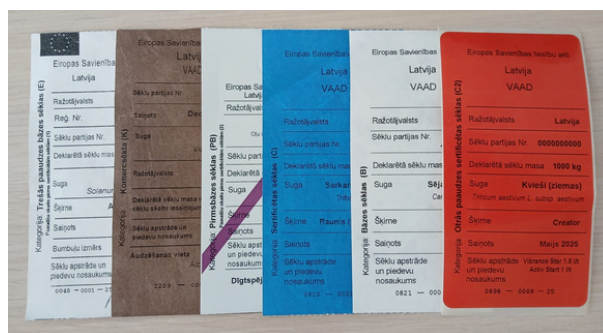

Foto: Bioloģiski audzētas sēklas etiķetes (I. Gudakovska, VAAD)

Izvēloties sēklu, aicinām pārbaudīt ne tikai sākotnēji iecerētās vai saimniecībā ierastās šķirnes pieejamību, bet arī citas datubāzē piedāvātās tās pašas sugas bioloģiski audzētās šķirnes.

Konvencionāli audzēta sēkla – tikai izņēmuma gadījumos

Nebioloģiski jeb konvencionāli audzētu sēklu un pavairošanas materiālu bioloģiskajā lauksaimniecībā drīkst izmantot tikai noteiktos izņēmuma gadījumos. Individuālo atļauju var pieprasīt, ja:

- datubāzē nav pieejama neviena attiecīgās sugas šķirne;
- bioloģiski audzētu sēklu vai pavairošanas materiālu nav iespējams saņemt laikus, lai gan tas pasūtīts savlaicīgi;
- datubāzē pieejamās šķirnes nav piemērotas konkrētās saimniecības audzēšanas apstākļiem vai paredzētajam ražošanas mērķim;
- materiāls nepieciešams pētniecībai, neliela mēroga lauka izmēģinājumiem, šķirnes saglabāšanai vai produktu inovācijai.

Foto: N. K. Silina (VAAD)

Pirms atļaujas pieprasīšanas izvērtējiet bioloģiskās šķirnes

Tas, ka datubāzē nav saimniecībā ierastās vai sākotnēji izvēlētas šķirnes, pats par sevi nav pamats konvencionāli audzētas sēklas izmantošanai. Vispirms jāizvērtē citas datubāzē pieejamās tās pašas sugas bioloģiski audzētās šķirnes un to piemērotība konkrētās saimniecības apstākļiem un ražošanas mērķim.

Ja neviena no pieejamajām šķirnēm nav piemērota, individuālās atļaujas pieteikumā jāsniedz skaidrs, konkrēts un ar saimniecības faktiskajiem apstākļiem saistīts pamatojums.

Pamatojumā ieteicams norādīt:

- kuras datubāzē pieejamās šķirnes ir izvērtētas;
- kāpēc tās nav piemērotas konkrētās audzēšanas vietas klimatiskajiem, augsnes vai citiem agronomiskajiem apstākļiem;
- kuras ražošanai būtiskās šķirnes īpašības neatbilst saimniecības vajadzībām;
- kādam ražas ieguves vai izmantošanas mērķim sēkla nepieciešama;
- kāpēc izvēlēta konvencionāli audzētā šķirne konkrētajos apstākļos ir piemērotāka;
- ja pamatojums balstīts uz pētījumiem vai citu publiski pieejamu informāciju – atsaucies uz izmantotajiem informācijas avotiem.

Vispārīgs apgalvojums, ka cita šķirne nav piemērota vai ka saimniecībā tradicionāli tiek audzēta konkrēta šķirne, nav pietiekams pamatojums. No pieteikuma jābūt saprotamam, kāpēc tieši konkrētās saimniecības apstākļos neviena no pieejamajām bioloģiski audzētajām šķirnēm nav piemērota.

Pirms individuālās atļaujas pieteikuma iesniegšanas jāpārbauda arī, vai attiecīgajai sugai nav piešķirta vispārējā atļauja.

Individuālās atļaujas ziemāju labībām

No 6. septembra līdz 15. oktobrim var pieteikt individuālo atļauju nebioloģiski audzētas sēklas izmantošanai šādām ziemāju labībām:

- miežiem;
- kviešiem;
- rudziem;
- tritikālei;
- cietajiem kviešiem;
- speltas kviešiem;
- auzām.

Pieteikumu var iesniegt Zemkopības nozares e-pakalpojumu vietnē, izvēloties Valsts augu aizsardzības dienesta pakalpojumu.

E-pakalpojumu vietne

Aicinām sēju plānot laikus, savlaicīgi iepazīties ar bioloģiskās sēklas piedāvājumu un izmantot bioloģiski audzētu sēklu un pavairošanas materiālu. Konvencionāli audzēta sēkla bioloģiskajā lauksaimniecībā ir izņēmums, kas pieļaujams tikai tad, ja bioloģiskās izcelsmes materiāla izmantošana konkrētajā situācijā nav iespējama vai pamatoti nav piemērota.

Sertificēta sēkla ir drošs pamats kvalitatīvai ražai

Sēklas izvēle ir viens no būtiskākajiem lēmumiem, plānojot nākamās sezonas ražu. No sējas materiāla kvalitātes ir atkarīga ne tikai sējuma sadīgšana, bet arī tā vienmērība, šķirnes atbilstība, nezāļu un slimību izplatības riski un galu galā – ražas kvalitāte un saimnieciskais rezultāts.

Iegādājoties sertificētu sēklu, lauksaimnieks saņem ne tikai sējas materiālu, bet arī apliecinājumu, ka konkrētās sēklu partijas izcelsme ir zināma, tā ir pārbaudīta un tās kvalitāte novērtēta atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Sēklu sertifikācija ir vairāku savstarpēji saistītu pārbaudžu kopums. Tas ietver sēklaudzēšanas lauka apskati, sēklu paraugu ņemšanu, sēklu kvalitatīvo īpašību laboratorisko novērtēšanu, kā arī šķirnes identitātes un šķirnes tīrības pārbaudi pēcparbaudē.

Tādējādi sertifikācijas sistēma nodrošina sēklu partijas izsekojamību no sēklaudzēšanas lauka līdz sertificētai sēklu partijai.

Sertificētas sēklu partijas pārbauda arī kontrollauciņos

Valsts augu aizsardzības dienests katru gadu veic sertificēto sēklu partiju pēcparbaudi kontrollauciņos. Tajos no konkrētās sēklu partijas izaudzē augus un novērtē, vai tie atbilst deklarētajai šķirnei un vai ir nodrošināta attiecīgajai sēklu kategorijai noteiktā šķirnes tīrība.

Pēcparbaudē īpašu uzmanību pievērš:

- šķirnes identitātei – vai augi atbilst norādītajai šķirnei;
- šķirnes tīrībai;
- citu šķirņu un šķirnei netipisku augu klātbūtnei;
- sēklu partijas atbilstībai attiecīgajai kategorijai noteiktajām prasībām.

Pēc pārbaudes sezonas rezultāti tiek apkopoti, un informācija par sēklu partiju pēcparbaudes rezultātiem ir pieejama VAAD uzturētajā publiskajā reģistrā.

Pēcparbaude ir nozīmīga sēklu sertifikācijas sistēmas daļa un vienlaikus arī sēklu tirgus uzraudzības instruments. Tā ļauj pārliicināties, vai sertifikācijas procesā pārbaudītā sēklu partija saglabā deklarētās šķirnes identitāti un tīrību, kā arī savlaicīgi konstatēt iespējamās neatbilstības.

Foto: Pēcparbaudes kontrollauciņi
(I. Gudakovska, VAAD)

Ieguvums gan sēklaudzētājam, gan sēklu pircējam

Pēcpārbaudes rezultāti ir nozīmīgi gan sēklaudzētājam, gan sēklu pircējam. Sēklaudzētājs iegūst papildu informāciju par izaudzētās un sagatavotās sēklu partijas šķirnes identitāti un tīrību, savukārt pircējam tā ir papildu pārlicība, ka iegādātā sēkla atbilst norādītajai šķirnei.

Tomēr šķirnes identitātes un tīrības pārbaude kontrollauciņos ir tikai viena sertifikācijas procesa daļa. Sēklu kvalitatīvās īpašības – tostarp analītisko tīrību, dīgtspēju, mitruma saturu un citu augu sēklu piemaisījumus – novērtē laboratorijā.

Tieši šo pārbaūžu kopums atšķir sertificētu sēklu no sējas materiāla, par kura kvalitāti un izcelsmi nav neatkarīga apliecinājuma.

Kāpēc nesertificētas sēklas iegāde ir risks?

Iegādājoties nesertificētu sēklu no nezināma vai nepārbaudāma avota, pircēja rīcībā var būt tikai pārdevēja sniegtā informācija par sēklas nosaukumu vai šķirni. **Nosaukums uz maisa un sludinājumā vai pārdevēja apgalvojums pats par sevi neapliecina ne šķirni, ne sēklu kvalitāti.**

Bez atbilstošām pārbaudēm nav iespējams pārlicināties:

- vai sēkla patiešām ir norādītās šķirnes;
- vai tā ir ziemāju vai vasarāju forma;
- vai sēklai ir pietiekama dīgtspēja un tā spēs nodrošināt vienmērīgu sējumu;
- vai sēklu partijā nav citu kultūraugu vai šķirņu piemaisījumu;
- vai tajā nav nevēlamu nezāļu sēklu;
- vai sēklu partijas kvalitāti nav ietekmējušas slimības vai neatbilstoši uzglabāšanas apstākļi;
- kāda ir sēklu izcelsme un vai problēmu gadījumā konkrēto partiju iespējams izsekot.

Īpaši būtisks ir nezāļu izplatības risks. Ar nekontrolētu sējas materiālu saimniecībā iespējams ievest nezāļu sēklas, kuru ierobežošana turpmākajos gados var prasīt ievērojamus papildu līdzekļus un darbu. Atsevišķu nevēlamu nezāļu izplatīšanās var radīt problēmas ne tikai vienā sējumā, bet vairākās nākamajās audzēšanas sezonās.

Ar sēklu var tikt pārnestas arī slimības

Sēklu vizuālais izskats ne vienmēr ļauj pilnībā novērtēt tās kvalitāti un iespējamos riskus. Piemēram, labībām bāli, balti, viegli, sačokurojušies vai viegli saspiežami graudi var būt viena no pazīmēm, kas rada aizdomas par *Fusarium* ģints sēņu izraisītu vārpu fuzariozi.

Fuzarioze var samazināt graudu kvalitāti un dīgtspēju, un atsevišķas *Fusarium* sugas var veidot mikotoksīnus. Tomēr pēc graudu ārējā izskata vien nav iespējams droši noteikt ne slimības ierosinātāju, ne mikotoksīnu klātbūtni – tam nepieciešami atbilstoši laboratoriskie izmeklējumi.

Šī iemesla dēļ sējai paredzētā materiāla izcelsme un kvalitāte ir būtiska arī no augu veselības un nākamā sējuma kvalitātes viedokļa. Sertificētas sēklas izmantošana pati par sevi neizslēdz visus audzēšanas riskus, tomēr tā būtiski samazina nenoteiktību, kas saistīta ar nezināmas izcelsmes un nepārbaudīta sējas materiāla izmantošanu.

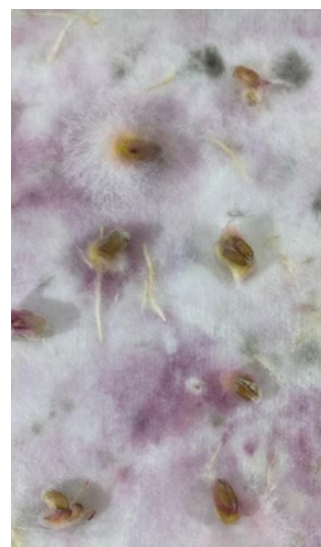

Foto: Vārpu fuzariozes infekcijas noteikšana laboratorijā (VAAD)

Šķirnes nosaukumam ir nozīme

Šķirne nav tikai nosaukums. Dažādām šķirnēm var atšķirties veģetācijas ilgums, ziemcietība, veldres noturība, slimību izturība, ražas potenciāls un citi agronomiski nozīmīgi rādītāji.

Īpaši būtiski ir pārliecināties par sezonalitāti – vai iegādātā šķirne ir ziemājs vai vasarājs. Ja rudenī ziemāju vietā tiek iesēta vasarāju sēkla, sekas var kļūt redzamas tikai pēc pārziemošanas. Savukārt kļūda, kas atklājas tikai tad, kad sējums jau ir ierīkots, var nozīmēt ne tikai sēklas cenas zaudējumu, bet arī lauka sagatavošanas, sējas, mēslojuma, augu aizsardzības līdzekļu un darba izmaksas.

Tādēļ ir svarīgi, lai šķirnes nosaukums būtu nevis tikai pārdevēja apgalvojums, bet būtu sasaistīts ar identificējamu un sertifikācijas procesā pārbaudītu sēklu partiju.

Ko pārbaudīt, iegādājoties sertificētu sēklu?

Iegādājoties sertificētu sēklu, pircējam jāpievērš uzmanība tās iesaiņojumam un marķējumam. Sēklu iesaiņojumam jābūt noslēgtam atbilstoši konkrētajai sugai piemērojamajām prasībām, un tam jābūt pievienotai oficiālajai etiķetei.

Pirms pirkuma un sējas ieteicams pārbaudīt vismaz:

- kultūrauga sugu;
- šķirnes nosaukumu;
- sēklu partijas numuru;
- sēklu kategoriju;
- citu konkrētajai sugai obligāti norādāmo informāciju.

Īpaši svarīgs ir sēklu partijas numurs. Tas ļauj identificēt konkrēto sēklu partiju un nodrošina tās izsekojamību sertifikācijas sistēmā.

Rūpīga etiķetes pārbaude pirms sējas var pasargāt arī no šķietami vienkāršām, bet finansiāli ļoti būtiskām kļūdām – piemēram, nepareizas šķirnes vai vasarāju sēklas iegādes ziemāju sējas vietā.

Saglabājiet etiķeti un iegādes dokumentus!

Pircējam ieteicams saglabāt:

- sēklu iegādes dokumentu;
- oficiālo etiķeti;
- informāciju par sēklu partijas numuru;
- citus kopā ar sēklu saņemtos dokumentus;
- ja iespējams, arī sēklas atlikumu vai neatvērtu oriģinālo iesaiņojumu.

Šī informācija ir būtiska, ja vēlāk rodas jautājumi par sēklu kvalitāti, šķirni vai izcelsmi. Bez partijas numura un sēklas izcelsmi apliecinošiem dokumentiem var būt ievērojami sarežģītāk noskaidrot, kāds materiāls faktiski ir iegādāts un iesēts.

Foto: N. K. Silina, VAAD

Kā rīkoties, ja rodas aizdomas par neatbilstību?

Ja rodas pamatotas aizdomas, ka iegādātā sertificētā sēkla neatbilst etiķetē vai pavaddokumentos norādītajai informācijai vai normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, par iespējamo neatbilstību var informēt Valsts augu aizsardzības dienestu.

Informācija jāsniedz iespējami drīz pēc neatbilstības konstatēšanas. Vēlams norādīt sēklu tirgotāju, kultūrauga sugu, šķirni, sēklu partijas numuru, iegādes laiku un konstatētās pazīmes, kā arī saglabāt ar pirkumu un sēklu partiju saistītos dokumentus un citus iespējamus pierādījumus.

VAAD izvērtē saņemto informāciju un savas kompetences ietvaros veic nepieciešamās pārbaudes. Vienlaikus jāņem vērā, ka dienesta veiktā valsts uzraudzība neaizstāj pircēja un pārdevēja savstarpējo civiltiesisko attiecību risināšanu.

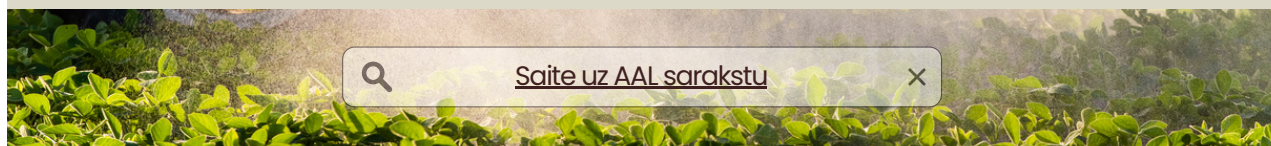
Sertificēta sēkla samazina riskus

Sertificētas sēklas iegāde nav tikai formāla prasību izpilde. Tā ir pārbaudāma sēklu izcelsme, identificējama sēklu partija un apliecinājums, ka sēkla ir izgājusi normatīvajos aktos noteikto novērtēšanas procesu.

Sertificēta sēkla nevar novērst laikapstākļu, augsnes, audzēšanas tehnoloģijas vai citu sezonas apstākļu radītos riskus. Taču tā ļauj būtiski samazināt tos riskus, kurus iespējams kontrolēt jau pirms sējas – nepareizu šķirni, neatbilstošu sezonalitāti, nepietiekamu dīgtpēju, nevēlamus piemaisījumus un nezināmas izcelsmes sējas materiālu.

Pērkot nesertificētu sēklu, var izrādīties, ka vienīgais, kas atbilst gaidītajam, ir uzrakstītais šķirnes nosaukums. Pērkot sertificētu sēklu, nosaukums nodrošina pārbaudes, dokumentus un konkrētas sēklu partijas izsekojamību.

Tāpēc sertificētas sēklas izvēle ir viens no vienkāršākajiem veidiem, kā jau pirms sējas mazināt nevajadzīgus riskus un veidot drošāku pamatu kvalitatīvai un stabilai ražai.

Izmaiņas augu aizsardzības līdzekļu reģistrā

Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas jomas paplašināšana un grozījumi AAL lietošanas nosacījumos:

AAL nosaukums	Reģ. Nr.	Atļauta lietošana
"Kaiso 50 EG"	0381	Atjaunota atļauja augu aizsardzības līdzekļa laišanai tirgū un lietošanai. Mainījies augu aizsardzības līdzekļa lietojums. Atļauts esošos augu aizsardzības līdzekļa krājumus, kas saražoti līdz 2026. gada 6. augustam, izplatīt līdz 2027. gada 6. februārim, līdz dodot lēmuma Nr. 284 kopiju. Līdz 2026. gada 6. augustam saražotos augu aizsardzības līdzekļa krājumus jālieto atbilstoši jaunajiem lietošanas nosacījumiem.

Japānas vabole – mazs kaitēklis ar lielu izplatīšanās potenciālu

Japānas vabole (*Popillia japonica*) Latvijā vēl nav konstatēta, tomēr tās izplatība Eiropā turpina paplašināties. Arvien jauni atradumi tiek reģistrēti arī ārpus teritorijām, kur kaitēklis jau ir izveidojis populācijas. Īpaši uzmanības vērti ir atradumi pie autoceļiem, dzelzceļa un kravu termināļiem – vietās, kur vabole var nonākt kā “stopētāja”, atceļojot kopā ar transportu.

Kaitēkļa izcelsmes vieta ir Japāna, taču pēdējā gadsimta laikā tas ir ievērojami paplašinājis savu izplatības areālu. Pagājušā gadsimta 20. gados tas ticis konstatēts ASV, vēlāk izplatījies Kanādā, bet 1970. gados sasniedzis Azoru salas. Eiropā pirmo reizi tas konstatēts Itālijā 2014. gadā. Kopš tā laika kaitēklis atrasts arī Šveicē, Vācijā un Slovēnijā, bet 2025. gadā jauni uzliesmojumi konstatēti Francijā un Spānijā, kā arī atsevišķi ieviešanās gadījumi Austrijā, Beļģijā un Horvātijā. Pašlaik kaitēkļa populācijas ir izveidojušās Azoru salās, Ziemeļitālijā un Šveices dienvidos, savukārt jaunākajās invadētajās teritorijās tiek veikti izskaušanas pasākumi.

Japānas vabole pēc izskata atgādina Latvijā sastopamo dārza vaboli (*Phyllopertha horticola*) un lauka maijvaboli (*Melolontha melolontha*), tāpēc uz auga to ne vienmēr ir viegli atpazīt. Japānas vabole ir apmēram 8–12 mm gara, ar spīdīgi zaļu ķermeni un vara brūniem segspārniem. Raksturīga pazīme ir pieci balti matiņu pušķīši katrā vēdera sānu pusē un divi balti pušķīši vēdera galā. Šīs pazīmes palīdz to atšķirt no līdzīgām vietējām sugām.

Kāpēc Japānas vabole ir bīstama?

Japānas vabole ir polifāgs kaitēklis, kas var baroties ar vairāk nekā 400 augu sugām. Tās saimniekaugu lokā ir gan lauksaimniecības kultūras, piemēram, soja, kukurūza, vīnogulāji un apiņi, gan augļu koki, dekoratīvie augi un krūmi, piemēram, ābeles, aprikozes, rozes un liepas.

Kaitēkļa dzīves cikls parasti ilgst vienu gadu. Pieaugušās vaboles parādās no maija līdz septembrim, visaktīvākās ir jūlijā un dzīvo aptuveni četras līdz sešas nedēļas. Šajā laikā tās barojas, pārojas un dēj olas (viena mātīte var izdēt 40–60 olas).

Pēc izšķīlšanās kāpuri nonāk augsnē un barojas ar zālaugu saknēm, tādēļ var būtiski bojāt zālienus un ganības. Eiropā Japānas vaboles kāpuru bojājumi ir konstatēti arī sporta stadionu zālienos, kur sakņu bojājumu dēļ zāliens kļūst dzeltens, novājinās un var aiziet bojā. Kāpuri augsnē ir grūti pamanāmi, tāpēc to klātbūtni var atklāt tikai ar augsnes pārbaudēm.

Pieaugušās vaboles savukārt barojas ar lapām, ziediem un augļiem. Tās bieži pulcējas lielā skaitā uz viena auga, un intensīvas barošanās rezultātā lapas tiek nograuztas līdz dzīslām, radot raksturīgo “skeletizēto” lapu izskatu.

Foto: Japānas vabolēm raksturīgi baltu matiņu pušķīši uz vēdera (Tomáš Vrána)

Foto: Japānas vabolu “skeletizēta” lapa

Kā šis kaitēklis izplatās?

Japānas vabole spēj izplatīties pati, taču lielus attālumus tā var pārvarēt arī ar cilvēka palīdzību. Īpaši nozīmīgi ir transporta koridori – kravas automašīnas, vilcieni un lidmašīnas. To labi ilustrē Vācijas Bādenes–Virtembergas gadījums. 2025. gada 8. augustā feromonu slazdā pie kravu termināļa ar lielu kravas automašīnu stāvvietu tika noķerts viens Japānas vaboles tēviņš. Šajā vietā vabole iepriekš nebija konstatēta, tādēļ tika pieļauts, ka tā kā "stopētāja" atvesta ar vilcienu vai kravas automašīnu no invadētajām teritorijām Ziemeļitālijā vai Šveicē. 2026. gadā šajā teritorijā tika atrastas arī divas mātītes – viena 3. jūlijā un otra 30. jūlijā. Tika izvietoti papildu feromonu slazdi un turpināta pastiprināta uzraudzība. Lai gan pagaidām nav pierādījumu par stabilas populācijas izveidošanos, šādi atkārtoti atradumi tiek uztverti ļoti nopietni.

To, ka transportam var būt būtiska nozīme kaitēkļa izplatībā, apstiprina arī Šveicē veiktie kaitēkļu ģenētiskie pētījumi. Tie liecina, ka vairākas Japānas vaboles populācijas Šveices teritorijā, visticamāk, izplatījušās no Tičīno vai Ziemeļitālijas pa autoceļiem vai dzelzceļu. Savukārt populācija pie Cīrihes lidostas, visticamāk, bija nonākusi no Ziemeļamerikas ar gaisa transportu.

Kāda ir rīcība kaitēkļa atrašanas gadījumā?

Tā kā zema blīvuma populācijas var būt grūti pamanīt pēc augu bojājumiem, feromonu slazdi ir viens no svarīgākajiem līdzekļiem Japānas vaboles agrīnai atklāšanai. Ja tiek apstiprināta kaitēkļa klātbūtne un pastāv risks, ka tas teritorijā ir ieviesies, tiek noteikti ļoti stingri pasākumi: augu ar augsni vai substrātu un augsnes pārvietošanas ierobežojumi, tehnikas tīrīšana pirms tās izvešanas no invadētās zonas, apūdeņošanas ierobežojumi vaboles lidošanas laikā, augsnes paraugu ņemšana, augsnes apstrāde, ķīmiskie pasākumi u.c.

Arī Latvijā VAAD inspektori nodarbojas ar regulāru Japānas vaboles monitoringu, veicot vizuālās pārbaudes un izliekot slazdus, īpašu uzmanību pievēršot vietām, kur kaitēklim ir lielāks risks tikt ievestam.

Pamanīji aizdomīgu vaboli? Ziņo VAAD!

Ļoti nozīmīga ir dārzkopju un iedzīvotāju iesaiste. Ja uz augiem vasarā pamanīta nepazīstama, metāliski zaļa vabole ar brūnganiem segspārniem un raksturīgiem baltiem matiņu pušķīšiem vēdera sānos, Valsts augu aizsardzības dienesta eksperti aicina neignorēt šo atradumu. Īpaši svarīgi ir pievērst uzmanību gadījumiem, kad vienuviet redzamas vairākas vaboles vai augiem novērojama lapu "skeletizācija".

Ja iespējams, aizdomu gadījumā nepieciešams vaboli nofotografēt no augšpusēs un sāniem, piefiksēt augu, uz kura tā atrasta, kā arī atrašanās vietu, un informēt VAAD. Jo agrāk iespējamo kaitēkļa ienākšanu izdodas atklāt, jo lielākas iespējas to izskaust, pirms tas ir spējīgs izveidot stabilu populāciju.

Foto: Japānas vaboles uz skeletizētas lapas (EPPO)

 [VAAD informatīvais materiāls](#)

 [Japānas vabole EPPO datubāzē](#)

EPPO ziņojums: jaunumi augu aizsardzībā Eiropā un pasaulē

EPPO (Eiropas un Vidusjūras augu aizsardzības organizācija) publicējusi aprīļa ziņojumu, kurā apkopota informācija par jauniem kaitīgajiem organismiem, slimībām, invazīvajiem augiem un veiksmīgiem iznīcināšanas pasākumiem. Šis ziņojums ir būtisks resurss inspektoriem, pētniekiem un politisko lēmumu pieņēmējiem.

Augu karantīnas kaitēkļi: uzliesmojumi, iznīcināšanas pasākumi

- ✓ Slovākijā pirmo reizi konstatēta ošu smaragdzaļā krāšņvabole (*Agrilus planipennis*). Tas ir otrais šī kaitēkļa konstatēšanas gadījums Eiropas Savienībā.
- ✓ Spānijā atkārtoti konstatēta laputs *Aphis citricidus*. Šoreiz citrusaugļu saimniecībā uz apelsīnkociņiem.
- ✓ Nīderlandē atkārtoti konstatēta citrusaugļu baltā muša (*Aleurocanthus spiniferus*). Šoreiz uz dekoratīvajiem *Eriobotrya japonica* augiem siltumnīcā.
- ✓ Francijā slazdos atkārtoti konstatēta Japānas vabole (*Popillia japonica*) trīs atsevišķās vietās.
- ✓ Vācijā ticis iznīcināts siltumnīcā konstatētais tripša *Scirtothrips dorsalis* uzliesmojums.
- ✓ Horvātijā norobežotās teritorijas zonā konstatēts Citrusa ūsainis (*Anoplophora chinensis*). Pieaugušie īpatņi noķerti slazdos priežu (*Pinus halepensis*) mežā.

Foto: Ošu smaragdzaļā krāšņvabole (Bugwood)

Foto: Citrusa ūsainis (EPPO)

Foto: bakteriālais lapu apdegums (EPPO)

Augu karantīnas slimības: uzliesmojumi, iznīcināšanas pasākumi

- ✓ Ekvadorā pirmo reizi kafijas augos konstatēts bakteriālais lapu apdegums (*Xylella fastidiosa*).
- ✓ Itālijā atkārtoti konstatētas baktērijas *Pantoea stewartii* subsp. *stewartii* atradnes. Slimība konstatēta kukurūzā trīs reģionos – Emīlijas–Romanjas, Lombardijas un Veneto.
- ✓ Nīderlandē iznīcināti visi sakņu gallu nematodes (*Meloidogyne enterolobii*) uzliesmojumi.

[EPPO datubāze](#)

Aicinām lauksaimniekus, inspektorus un pētniekus sekot EPPO ziņojumiem, lai savlaicīgi identificētu riskus, īstenotu profilakses pasākumus un aizsargātu kultūraugus un dabas ekosistēmas no jauniem apdraudējumiem.